

ku.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar *Barns och ungas läsande – ett ansvar för hela samhället (SOU 2018:58)*

Inledning

Föreliggande utredning har i uppdrag att bidra till att ge alla barn och ungdomar likvärdiga förutsättningar för en fullgod läsförmåga och lustfyllda läsupplevelser. Prioriterad målgrupp för arbetet har varit barn och unga mellan 0-18 år. I uppdraget har det ingått att kartlägga och följa läsutvecklingen i det läsfrämjande området.

Ett antal utvecklingsområden, av särskild vikt för barns och ungas läsning, har identifierats. Utredningen förslår bland annat att:

- Det ska framgå av läroplanen för förskolan att förskolan ska sträva efter att utveckla barnens intresse för litteratur. Skolverket ska ta fram stödmaterial för hur man kan arbeta med litteratur i förskolan.
- Alla elever, oavsett förutsättningar och behov, ska ges möjlighet att utveckla en fullgod läsförmåga. Det är av stor vikt att tidigt och systematiskt kartlägga och identifiera om elever har läs- och skrivsvårigheter för att tidigt kunna sätta in adekvata stödinsatser. Att arbeta språkutvecklande är särskild viktigt för nyanlända elever och elever med annat modersmål än svenska.
- Läsluftets moduler bör kontinuerligt revideras utifrån ny forskning och behov i verksamheten. Skolverket bör lägga ytterligare fokus på hur man i skolan kan skapa läsintresse eftersom flera undersökningar visar att barns och ungas läsintresse minskar.
- Skolhuvudmännen bör verka för en långsiktigt hållbar kompetens för lärare inom allt från läsinlärning och läsutveckling till litteraturundervisning. Insatserna bör utformas så att lärare får den kompetens och de verktyg som behövs för att de ska kunna möta alla elevers olika förutsättningar och behov. Det är viktigt att arbeta med tidiga läsinsatser men även att läsundervisningen och läsningen har hög prioritet på högstadiet och i gymnasieskolan. Det är även av vikt att skolans läsundervisning svarar mot den ökade digitaliseringen i samhället.
- Skolverket ska få i uppdrag att ta fram stödmaterial om hur man i fritidshemmet kan arbeta med såväl språk- och läsutveckling som med läsning generellt. Personalen i fritidshemmet ska ges möjlighet till kompetensutveckling inom området läsning.
- En försöksverksamhet ska införas som innebär att en eller flera läsfrämjande aktörer får ett årligt verksamhetsbidrag för insatser kring läsning på lov.
- Kommuner bör arbeta för att inrätta tjänster för läsfrämjandeambassadörer som företräder de nationella minoritetsspråken.
- Ett Läsråd ska inrättas som ska arbeta med att samla och samordna aktörer och insatser inom kultur, skola, civilsamhälle, folkbildning och näringsliv kring barns och ungas läsning i och utanför skolan.

Övergripande synpunkter

Humanistiska fakulteten vid Umeå universitet välkomnar Läsdelegationen och ställer sig bakom flera av de förslag som Läsdelegationen lägger fram. I detta remissvar väljer fakulteten att koncentrera sig särskilt på några frågor av övergripande karaktär men ger sitt stöd till läs- och skrivfrämjande åtgärder riktade mot barn och unga generellt.

Våra synpunkter diskuteras nedan under rubrikerna *Läsning i skolan* samt *Framtidsfrågor*.

Läsning i skolan

Som utbildningsanordnare för högre utbildning ser Humanistisk fakultet tydligt vikten av att barn och unga rustas med goda läs- och skrivfärdigheter. Initiativ för insatser för att öka barns och ungas läsförmåga är av stor vikt. En god läskunnighet ligger till grund för all form av lärande vilket i förlängningen bidrar till goda förutsättningar att tillgodogöra sig högre studier. Vår uppfattning är att en god grund för läsande och skrivande bör läggas tidigt även om formerna för utövandet ändras ju äldre barnen blir. Humanistisk fakultet ser därför förslaget att det ska framgå av läroplanen för förskolan att förskolan ska sträva efter att utveckla barns intresse för litteratur som positivt. Att föra in läsandet och berättandet vid unga år torde stimulera till fortsatt läsande, berättande och senare även skrivande. En förlängning av detta är förslaget att Skolverket bör lägga ytterligare fokus på hur man i skolan kan skapa läsintresse så undersökningar visar att barns och ungas läsintresse minskar. Vi ser detta som ytterst viktigt och frågan diskuteras vidare nedan under rubriken *Framtidsfrågor*.

För att ovan föreslagna insatser skall få önskad verkan förutsätts adekvat kompetens hos lärare. Läsdelegationen argumenterar för att skolhuvudmännen bör verka för en långsiktig hållbar kompetens för lärare inom allt från läsinlärning och läsutveckling till litteraturundervisning. Här vill vi trycka på att fokus inte enbart bör ligga på läsande utan även på skrivande. Likt Läsdelegationen ser Humanistisk fakultet det som centralt att insatserna utformas så att lärare får den kompetens och de verktyg som behövs för att de ska kunna möta alla elevers olika förutsättningar och behov.

Läsdelegationen fastställer att alla elever, oavsett förutsättningar och behov, ska ges möjlighet att utveckla en fullgod läsförmåga. Det ses som av stor vikt att tidigt och systematiskt kartlägga och identifiera om elever har läs- och skrivsvårigheter för att tidigt kunna sätta in adekvata stödinsatser. Detta ser även Humanistisk fakultet som angeläget då bristande språkliga förmågor tenderar att följa med hela vägen upp till högre utbildning där den inte sällan får negativa konsekvenser för studenten.

Umeå universitet har ett särskilt ansvar för två av Sveriges minoritetsspråk, meänkieli och samiska. Vi ställer oss därför utan svårighet bakom Läsdelegationens ståndpunkt där vikten att arbeta språkutvecklande i alla ämnen är positivt men särskilt viktigt för nyanlända elever och elever med annat modersmål än svenska. Humanistisk fakultet vill här med enfasis påtala vikten av att vidta insatser i tidiga år för att stärka Sveriges minoritetsspråk och den tvåspråkighet som dessa medför. För att nå detta är språkvitaliseringen avgörande och insatser i linje med Läsdelegationens förslag bör därför även beakta minoritetsspråken.

Framtidsfrågor

Läsdelegationen argumenterar för att uppföljning av det läsfrämjande arbetet i och utanför skolan bör vara ett ansvar för alla nivåer: nationell nivå, regional nivå, kommunal nivå och lokal nivå. Detta stämmer vi in i då vi menar att läsande och skrivande är en grundläggande demokratisk rättighet i ett samhälle. Att ha tillskansat sig goda läsfärdigheter ger barn, unga och vidare vuxna möjligheter att ta till sig kunskap och information, att kunna granska fakta kritiskt och ta ställning på initierade vis. Att vidare ha tillskansat sig goda skrivfärdigheter ger barn, unga och vidare vuxna möjligheter att själva formulera sig, uttrycka åsikter på underbyggda och nyanserade vis. Enkelt uttryckt – att föra dialog och delta i samhällsdebatten på demokratiskt vis. Sammantaget ser vi detta som en avgörande framtidsfråga som bör tas på största allvar.

Humanistisk fakultet vid Umeå universitet föreslår att det av Läsdelgationen föreslagna Läsrådet utvidgas till ett Läs- och skrivråd med syfte att arbeta för att samla och samordna aktörer och insatser inom kultur, skola, civilsamhälle, folkbildning och näringsliv kring barns och ungas läsande och skrivande i och utanför skolan.

Ärendets beredning

Umeå universitet har i sitt yttrande tagit utgångspunkt i de synpunkter som fakultetsledningen vid Humanistisk fakultet samt Umeå studentkår har lämnat. Yttrandet har beslutats av prodekan Torkel Molin efter beredning och föredragning av kanslichef Jeanette Dareblom.

Torkel Molin
Prodekan